

ŽIVOT I RAD LJUDI U SELU MARENOVU

Vladimir Zdravković¹, Sreten Jelić², Dejana Vučković³

Apstrakt

U radu se ukazuje na najznačajnije determinante sela Marenova koje pripada opštini Varvarin. Predmet ovog rada je istraživanje tradicionalnih i savremenih dešavanja u selu Marenovu. Cilj rada je da se istraži razvijenost sela, kultura ljudi u selu, upozna sa tradicijom i običajima, utvrdi mentalitet ljudi i shvati kakva je budućnost meštana ovog sela. U radu je korišćeno više naučnih metoda: metod deskripcije, uz tabelarno i grafičko prikazivanje opisanih pojava, metod ankete, metod intervjua i metod indukcije. U anketiranju je učestvovalo 30 domaćinstva, u periodu od 6.3. do 31.3. 2022. godine. Dobijeni podaci obrađeni su i analizirani u programu IBM SPSS Statistics. Na osnovu istraživanja koje je sprovedeno utvrđeno je sledeće: meštani ovog sela imaju normalne uslove za život, odnos sa susedima u selu je jako bitan, u selu nema sociopatoloških pojava, moralne vrednosti i tradicija u selu su sačuvane. Problem s kojim se selo Marenovo suočava je depopulacija usled migracije stanovništva u grad i inostranstvo.

Ključne reči: Selo, tradicija, razvijenost.

Uvod

Selo je društveno-prostorna skupina koja istorijski nastaje oblikovanjem prvih stalnih naselja, kada se pojedinci i grupe, u uslovima nerazvijene podele rada, povezuju u malu lokalnu zajednicu, u kojoj se sa članovima svoje porodice bave poljoprivredom, stanuju u zasebnoj porodičnoj kući, stupaju u neposredne (primarne) odnose - međusobno, sa susedima i s prirodom - stvarajući pritom osobene obrasce mišljenja, ponašanja i delovanja, odnosno tzv. narodnu ili seljačku kulturu (Mitrović, 1998).

Prema popisu stanovništva, domaćinstva i stanova iz 2011. godine, u Republici Srbiji ima 4.542 naselja, odnosno sela. Ukupan broj ljudi koji žive u seoskim naseljima iznosi 2.914.990 što čini 40,6% ukupnog stanovništva Republike Srbije.

¹ Vladimir Zdravković, saradnik u nastavi, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet, Nemanjina 6, 11080 Beograd, Srbija, E-mail: vzdravkovic@agrif.bg.ac.rs

² Sreten Jelić, Dr, redovni profesor, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet, Nemanjina 6, 11080 Beograd, Republika Srbija, E-mail: sjelic@agrif.bg.ac.rs

³ Dejana Vučković, saradnik u nastavi, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet, Nemanjina 6, 11080 Beograd, Republika Srbija, E-mail: vuckovicd@agrif.bg.ac.rs

U istoriji čovečanstva selo (seosko ili ruralno naselje), je označeno kao jedan od najstarijih i najtrajnih ljudskih tvorevina sa svojim osobinama i specifičnostima i uvek je bila jedinstvena teritorijalna ekonomska i društvena (socijalna) zajednica koja se pretežno bavila, a bavi se i dan danas poljoprivrednom proizvodnjom. (Živković, 2018) Rodbinske veze, običaji, verovanja, dijalekti i moralne vrednosti su se na najbolji način očuvale upravo u seoskim sredinama.

Predmet ovog rada je istraživanje tradicionalnih i savremenih dešavanja u selu Marenovu. Cilj rada je da se istraži razvijenost sela, kultura ljudi u selu, upozna sa tradicijom i običajima, utvrdi mentalitet ljudi i shvati kakva je budućnost meštana ovog sela.

Materijal i metode istraživanja

Prilikom izrade rada korišćene su, u odgovarajućim kombinacijama, sledeće naučne metode: metod deskripcije, uz tabelarno i grafičko prikazivanje opisanih pojava, metod ankete, metod intervjua i metod indukcije. Anketiranje je sprovedeno u selu Marenovu, u periodu od 6.3 do 31.3.2022. godine, u pisanoj formi. U anketi je učestvovalo 30 domaćinstava iz sela Marenova. Upitnik je bio anoniman i obuhvatao je 45 pitanja, otvorenog i zatvorenog tipa. Dobijeni podaci obrađeni su i analizirani u programu za statističku obradu podataka, IBM SPSS Statistics.

Pored podataka prikupljenih uz pomoć anketnog upitnika, kao izvori podataka u ovom radu korišćene su i publikacije Republičkog zavoda za statistiku Srbije, Popis stanovništva iz 2011. godine, domaća literatura relevantna za predmet istraživanja i internet strane Geosrbija i Vikipedija. Značajan deo ovog rada nastao je na osnovu informacija dobijenih iz razgovara sa meštanima sela.

Geografsko-ekološke karakteristike sela

Selo Marenovo se nalazi u opštini Varvarin, smešteno je u centralnoj Srbiji i pripada Rasinskom okrugu. Udaljeno je 17 km od Varvarina i 21 km od grada Kruševca sa kojima ima odličnu saobraćajnu povezanost. Meštani sela Marenova su više okrenuti gradu Kruševcu koji ima više srednjih škola, prodavnica, rekreativnih centara, lečilišta i drugih institucija. Sa površinom od 5,8 km², dužinom od 3,4 km i širinom od 2 km Marenovo zauzima svega 2,32% ukupne površine opštine Varvarin koja iznosi 249 km² (<https://geosrbija.rs>).

Selo Marenovo je nastalo posle Drugog srpskog ustanka, jer ga ne pominju ni Vuk, ni Vujić, niti ga ima u Uspisniku sela od 1818. godine. Pretpostavlja se da je do tada ovo selo bilo u sastavu sela Zalogovca, kao zaselak. Veći deo zemlje, gde je danas selo, i skoro ceo seoski atar bila je alija (pusta zemlja) Kneza Miloša, gde je on žirio svinje. Na mnoge molbe Marenovaca i Zalogovaca, on je dopustio Šokorcu iz Poljne u Levču, da se to imanje rasproda po cvancik (4 groša) lanac, a celu im je planinu iznad sela poklonio 1835. godine (<https://sr.wikipedia.org>).

O imenu sela postoje dva tumačenja. Po jednom tumačenju selo je dobilo ime po Marjanu, koji se prvi doselio na teritoriju sela, te se u prvo vreme selo zvalo

Marjanovo, a po drugom, da je selo dobilo ime po Marinu, nastojniku imanja Kneza Miloša, te se u početku zvalo Marinovo (<https://sr.wikipedia.org>).

Prostorni izgled i delovi naselja

U Marenovu su kuće licem okrenute putu, ali nisu ušorene, uvučene su u dvorišta, nisu u istoj liniji, niti su podjednako udaljene od puta. Seoske kuće su mestimično dosta razređene i to sve jače što se dalje ide od reke uz potok, između nekih je rastojanje 20-30 metara, a između nekih i 200-300 metara.

Slika 1. Centar sela Marenova

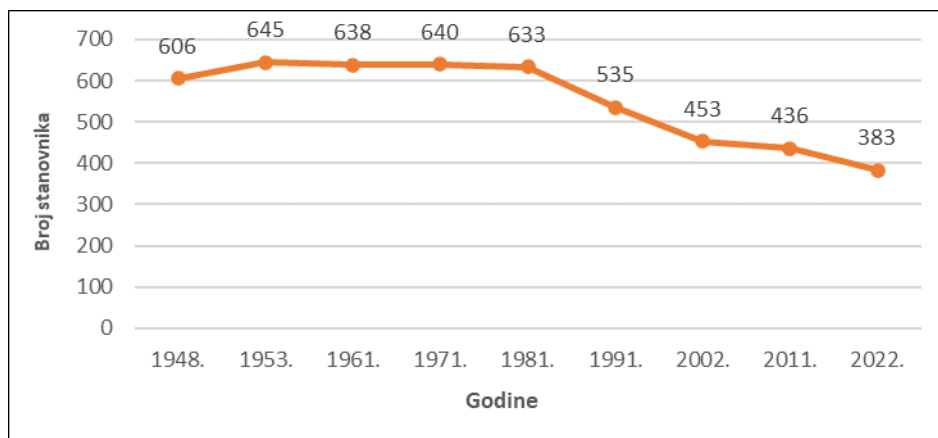
Izvor: Video produkcija Rade Košanin

Socio-demografske karakteristike stanovnika

Migracija stanovništva sa sela u grad doveli su selo i njegov razvoj u nezavidan položaj. Nepovoljan položaj poljoprivrede u odnosu na ostale grane, teški uslovi života na selu, uticali su na poljoprivredna domaćinstva da zanemaruju razvoj poljoprivrede, sela i masovnija odlaženja stanovništva iz poljoprivrede u druge grane.

Prema popisu autora rada, u selu trenutno ima 360 punoletnih stanovnika i 23 deteta. Ono što treba imati u vidu jeste činjenica da je u ovih 383 stanovnika uračunato i 53 stanovnika koji žive i rade u inostranstvu i koji u Srbiju dolaze dva do tri puta godišnje. Prema popisu iz 2011. godine u selu je bilo 436 stanovnika, što ukazuje da se u selu u proteklih 11 godina broj stanovnika smanjio za 53 (Grafikon 1). O depopulaciji stanovništva najbolje govori činjenica da je u poslednjih 10 godina na selu rodjeno svega 11 dece, dok je 50 ljudi preminulo. U selu je u poslednjih 10 godina 12 kuća ugašeno, dok je 9 kuća sa 2 i manje člana, nakon čije smrti niko neće nastaviti život na tim domaćinstvima.

Grafikon 1. Promena broja stanovnika u selu Marenovu u periodu od 1948. do 2022. godine

Izvor: Autori na osnovu izvršenog popisa stanovništva i sajta Wikipedia

Demografska struktura sela bi se znatno poboljšala ženidbom stasalih momaka. U selu je trenutno 17 neoženjenih momaka, računajući i momke koji su na radu u inostranstvu, i 6 devojaka stasalih za udaju. Broj godina u kojima se devojke i mladići udaju se znatno pomerio. Najveći problem neoženjenih momaka mogao bi se naći u njihovoj samoj nezainteresovanosti za ovaj čin, uz izgovor „ima vremena” ili „još je rano”. Tako da je danas u selu 17 mladića satarijih od 25 godina koji nisu oženjeni, od kojih je 10 starijih od 30 godina. Pored toga, jedan od problema je i nezainteresovanost devojaka za život na selu, izbegavajući na taj način momke sa sela. Rešenje tog problema moglo bi biti u pronalaznju devojaka koje bi svoj posao pronalazile u gradu van poljoprivrede, a koje bi putovale do posla i živele na selu.

Prema mišljenju starijih ljudi poželjne osobine za mladoženju jesu: poštenje, sposobnost, da je vredan, vaspitan. Poželjne osobine devojaka za udaju su: vredna, da poštuje starije, da je iz dobre kuće, vedra, primerna. Ovo su neke od osobina koje su naveli i mlađji ispitanici, samo što je njima pored ovih osobina važan i izgled, imovinski status, ugled koji budući suprug/a ima u društvu, kao i to da nemaju poroke, bilo da se radi o mladoženji ili udavači.

Odnos ljudi prema poljoprivrednoj proizvodnji

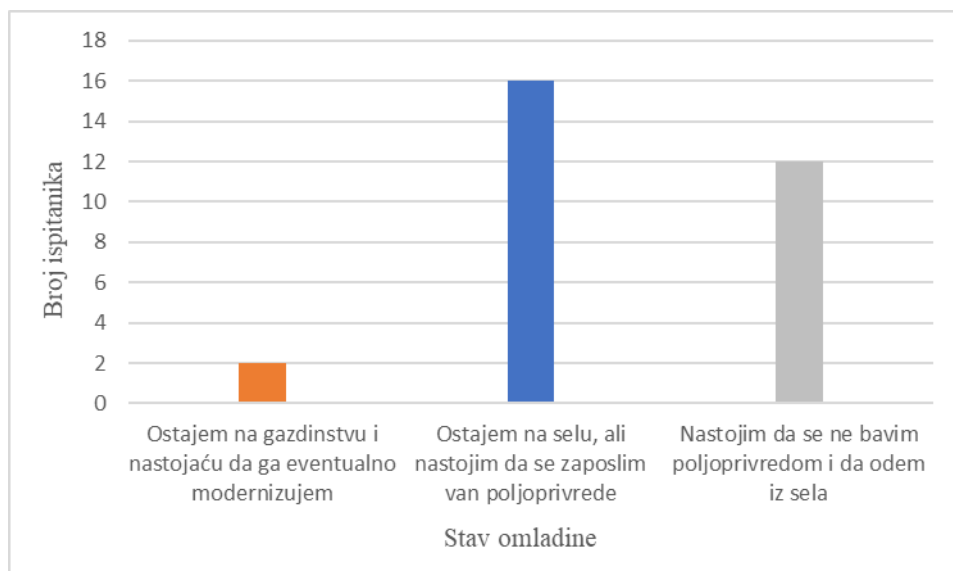
Poslednjih 20 godina u selu ima dosta slobodne zemlje za obradu, razlog za to jesu migracije ljudi u grad ili u inostranstvo. Zanimljivo je da je samo mali broj ljudi koji je otišao u grad ili u inostranstvo prodao ili dao u zakup zemlju, zatim deo obradive zemlje dat je meštanima koji su ostali na svojim imanjima da je slobodno obrađuju, dok je većina zemlje ostala neobrađena. Povratnika iz gradova nema, a povratnici iz inostranstva su uglavnom penzioneri koji su

poljoprivrednom proizvodnjom nastavili da se bave radi proizvodnje hrane za podmirivanje sopstvenih potreba.

Tipični poljoprivredni proizvođači su se poslednjih 10 godina razočarali u poljoprivrednu proizvodnju. Ostaju na selu samo iz razloga što su već stari za započinjanje posla u nekoj drugoj oblasti privrede i iz ljubavi prema tome što su radili njihovi preci. Usled nezadovoljstva trenutnom situacijom, proizvođači i naslednicima savetuju da svoj budući posao pronađu van poljoprivredne proizvodnje.

Prema anketi koja je sprovedena, na postavljeno pitanje: „Kako se seoska omladina odnosi prema poljoprivredi kao zanimanju i prema životu na selu?“, ispitanici su odgovorili na sledeći način (Grafikon 2).

Grafikon 2. Stav seoske omladine prema bavljenju poljoprivredom i životu na selu

Izvor: Obrada autora na osnovu podataka iz anketnog upitnika

Na osnovu Grafikona 2 može se videti da je od 30 ispitanika, 2 ispitanika odgovorilo da želi ostati na svom posedu, 16 ispitanika je odgovorilo da se želi zaposliti izvan poljoprivrede, ali da bi ostali na selu i zadržali veze sa roditeljskim gazdinstvom, dok je 12 ispitanika odgovorilo da nastoji otići iz poljoprivrede i iz sela.

Individualna privredna aktivnost u selu

Privredna aktivnost u selu je na jako slabom nivou. Posluje samo nekoliko malih preduzetnika, koji svoju delatnost obavljaju samostalno ili u krugu porodice. U selu postoji: poljoprivredna apoteka, prodavnica, veterinarska ambulanta, kamenorezačka radnja i servis bele tehnike. Zanatske delatnosti koje

postoje u selu su: limar, kamenorezac, krojač, stolar, metalostrugar i frizer (Tabela 1).

Tabela 1. Zanatske delatnosti u selu Marenovu i broj osoba koje obavljaju ovu delatnost

Naziv delatnosti	Broj osoba koji obavlja ovu delatnost	Zanat glavno/sporedno zanimanje	Poljoprivreda glavno/sporedno zanimanje
Limar	1	glavno zanimanje	sporedno zanimanje
Kamenorezac	1	glavno zanimanje	sporedno zanimanje
Krojač	2	sporedno zanimanje	glavno zanimanje
Stolar	1	sporedno zanimanje	glavno zanimanje
Metalostrugar	1	glavno zanimanje	sporedno zanimanje
Frizer	2	sporedno zanimanje	glavno zanimanje

Izvor: Obrada autora na osnovu podataka iz anketnog upitnika

U obavljanju zanatskih poslova broj muškaraca i žena je izjednačen. Žene obavljaju krojačku i frizersku delatnost, dok ostale zanatske poslove obavljaju muškarci. Kada je reč o poljoprivredi kao sporednoj delatnosti, tu se pre svega misli na podmirivanje sopstvenih potreba od poljoprivrede uz eventualnu prodaju viškova.

Stari zanati koji su bili zastupljeni u selu su: korparsko-pletarski zanat, pečenje cigli, kovač, potkivač, tesar i kolar. Od kućnih radinosti u selu su postojali: heklanje, izrada predmeta sa narodnim vezom, izrada proizvoda drvene domaće galanterije i tkanje. Danas je u selu od kućnih radinosti jedino opstalo pletenje proizvoda od vune (vunene čarape i džemper). Međutim, i ova delatnost je pred nestajanjem, zato što je jedino održavaju starije žene u domaćinstvu (domaćice preko 60 godina).

U selu danas nema radnika pečelbara kao ni onih koji odlaze na sezonski rad. Danas je sezonski rad zamenio rad u inostranstvu na 3 meseca, gde je najviše zastupljeno čuvanje dece. Ukupan broj ljudi iz sela koji radi i živi u inostranstvu iznosi 34. Ukoliko bi se ovom broju dodala i njihova deca (14) koja su rođena u inostranstvu i njihove supruge (5) taj broj bi iznosio 53. Zemlje u kojima rade su: Švajcarska, Nemačka, Austrija i Danska. Ono što je interesantno je da je jedan meštаниn sela Marenova, danas penzioner, živeo i radio u Kini više od 20 godina.

Infrastruktorna i institucionalna opremljenost sela

Infrastruktorna i institucionalna opremljenost dosta utiče na život ljudi u selu, čineći život meštana težim ili lakšim. U Marenovu nema mnogo značajnih institucija, međutim, blizina susednih sela, Zalogovca i Parcana, i institucija koje se u njima nalaze čine da meštani ova tri sela imaju normalne uslove za

život. Takođe, selo ima odličnu saobraćajnu povezanost sa gradom što dosta olakšava život ljudi u ovim krajevima.

Od institucija u selu postoji: četvorogodišnja osnovna škola, prodavnica, dom kulture, veterinarska stanica, fudbalski tereni za veliki i mali fudbal, benzinska pumpa, poljoprivredna apoteka i servis automobila.

U susednim selima postoji: vrtić, osnovna škola viših razreda, ambulanta sa povremenim lekarom, crkva i kafić.

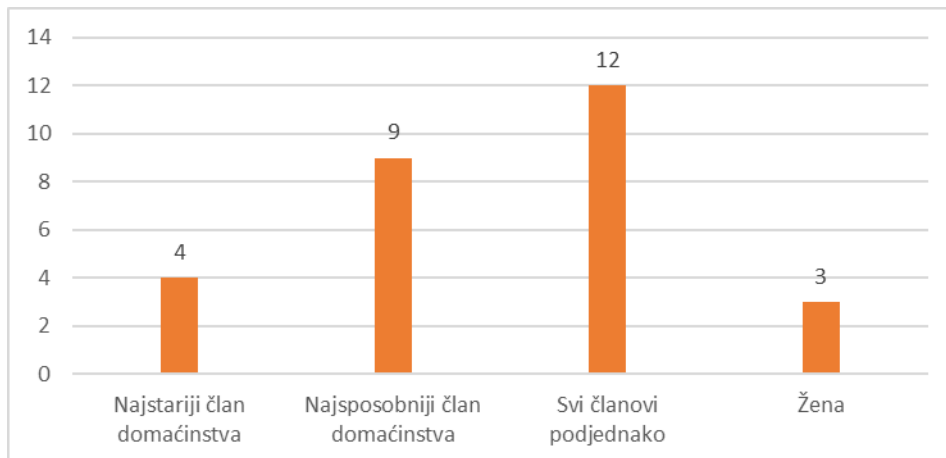
Kada je reč o saobraćajnoj infrastrukturi, 80% puta do kuća je asfaltirano, dok je oko 20% peščanog puta. Vodovodna i kanalizaciona mreža u selu nije sprovedena, a koliko je poznato još nema projekata za njihovo sprovođenje. Eletrifikacija sela je sprovedena šezdesetih godina. Prema anketi koja je sprovedena, u poslednjih 20 godina u selu je izgrađeno 17 stambenih kuća.

Odnosi u seoskoj porodici i susedstvu, sistem vrednosti i znameniti ljudi

Porodica je primarna ljudska zajednica zato što je prva, najvažnija i emocionalno najprisnija društvena skupina. Ona je prototip za sve druge društvene zajednice, jer se u porodici uspostavljaju trajne, emotivno prisne, solidarne i svestrane (bio-psiho-socijalne) veze među njenim članovima, koje su (iako skoro neostvarive) obično poželjne i u globalnom društvu. Zato mnogi porodicu i vide kao "društvo u malom" ili kao osnovnu "čeliju društvenog organizma" - koja ima više važnih funkcija, kako u odnosu na čoveka kao ličnost, tako i u odnosu na globalno društvo kao širu sredinu i za ličnost i za porodicu (<http://ae.polj.uns.ac.rs>).

Odluke o proizvodnji na gazdinstvu, ulaganjima i budućim investicijama su od izuzetne važnosti za porodice koje svoju egzistenciju obezbeđuju baveći se poljoprivrednom proizvodnjom. Nekada je ove odluke donosio najstariji član domaćinstva ili njegov naslednik (sin ili unuk), ukoliko najstariji član nije iz zdravstvenih razloga u mogućnosti da obavlja funkciju vođe domaćinstva. Danas je situacija dosta drugačija. Na postavljeno pitanje: „Ko odlučuje o proizvodnji na gazdinstvu, investicijama i ulaganjima?“, ispitanici su odgovorili na sledeći način (Grafikon 3).

Grafikon 3. Prikaz odgovora na postavljeno pitanje vezano za odlučivanje na gazdinstvu

Izvor: Obrada autora na osnovu podataka iz ankete

Na osnovu Grafikona 3 može se zaključiti da u 12 od 30 anketiranih domaćinstva o važnim pitanjima vezanim za proizvodnju i investicije na gazdinstvu odlučuju svi članovi podjednako uz dogovor. Ono što je zanimljivo, jeste da u 3 od 30 domaćinstva bitne odluke vezane za investicije i proizvodnju na gazdinstvu donosi žena, što je nekada bilo nezamislivo. Ukoliko se uzme u obzir i činjenica da u 12 domaćinstava svi članovi donose podjednako svoje odluke kao i činjenica da u 3 domaćinstva žena donosi glavne odluke, može se zaključiti da se položaj žena u selu znatno popravio, čak i izjednačio sa muškarcima.

Prilikom izbora zanimanja za muško i žensko dete, najveći broj ispitanika je odgovorio da ove odluke donose sama deca, ali uz prihvatanje saveta i dogovor sa roditeljima.

Kada je reč o rodbinskim odnosima koji se održavaju u selu, oni su se danas uglavnom sveli na viđanja povodom većih verskih praznika gde je neizostavan deo odlazak na slavu. Sa daljim rođjacima, viđenje se svelo uglavnom na proslavama kao što su veridbe, venčanja, krštenja i punoletstva. Nažalost, jedna od stvari u kojoj se okuplja šira i dalja robina jesu smrtni slučajevi i sahrane.

Prema istraživanju koje je sprovedeno, redovni rodbinski odnosi se održavaju do četvrtog kolena. Većima ispitanika (15) je odgovorilo da se sa rodbinom koja ne živi u istom mestu viđa 1 do 5 puta mesečno, 6 ispitanika je odgovorilo da se rodbinom koja ne živi u istom mestu vidja jednom mesečno, dok je 7 ispitanika odgovorilo da se sa rodbinom koja ne živi u istom mestu vidja jednom godišnje.

Rodbinski nazivi koji se najčešće koriste u porodici jesu: svekar (mužev otac), svekrva (muževa majka), tašta (ženina majka), tast (ženin otac), svastika (ženina sestra), zet (sestrin muž), šurak (ženin brat), stric (očev brat), bratanac i bratanica (bratovljevi sin i ćerka), snaja (sinovljeva ili bratova žena), sestrić i

sestričina (sestrin sin ili ćerka), paša (muž od ženine sestre), dever (mužev brat), zaove (žene od muževa koji su braća).

Mlađi ljudi se sećaju nekih 4 do 5 kolena unazad svojih predaka, situacija je ista i sa starijim ljudima. Pretpostavke autora su da oni ljudi koji su znali više od 5 kolena unazad više nisu živi, većinom su to bile generacije rođene u periodu pre Drugog svestkog rata. Tim generacijama se stalno pripovedalo o važnosti njihovih predaka, tako da su oni ti koji su najčešće znali i više od 8 kolena unazad.

Kada je reč o pobratimstvu, njega u selu gotovo i da nema. Međutim kada je reč o kumstvu svi ispitanici su odgovorili da je važno poštovati kumstvo i to sa najvišom ocenom 5. Može se reći da je u selu ostala tradicija i da se upravo čuva to staro kumstvo, tako da mladi nastavljaju praksu svojih roditelja i nisu skloni pronalaženju novih kumova.

Susedstvo je najvažniji društveno-prostorni odnos koji se formira procesom naseljavanja kao relativno trajnog vezivanja društvenih grupa (i pojedinaca) za neku određenu teritoriju koju zajednički koriste i na njoj organizuju svoju društvenu zajednicu (<http://ae.polj.uns.ac.rs>).

Bavljenje poljoprivredom na porodičnim gazdinstvima i stanje relativne oskudice u tradicionalnom su selu pojačavali značaj susednih odnosa, jer je komšija taj na koga se moglo osloniti kad je gazdinstvu bila potrebna pomoć u radnoj snazi ili opremi u vreme intenzivnih poljopivrednih radova, izgradnje kuće i sl. (Šljukić i Janković, 2015)

Važnost susedstva je u selu znatno izraženija nego u gradovima. U gradovima se često susedi i ne poznaju, dok se u selima svi znaju, a pogotovo susedi. U selima su susedi često bliži ili dalji rođaci, pa je odnos sa susedom od izuzetne važnosti. Briga o susedu ili komšiji, poštovanje komšije, pomoć komšiji, čašćavanje komšije i zvanje komšija povodom većih proslava je nešto što u gradovima nikada nije postojalo. Prema istraživanju koje je sprovedeno, 25 ispitanika je odgovorilo da se uzajamno pomaže sa bližim komšijama sa kojima nije u srodstvu. Uzajamnu pomoć sa komšijom ispitanici su ocenili prosečnom ocenom 3,43. Kada je reč o pomoći bližim prijateljima prilikom obavljanja pojedinih seoskih poslova (vrša, berba, siliranje, žetva, priprema ogreva) 24 ispitanika je odgovorilo da pomaže svojim prijateljima u ovim poslovima. Na pitanje da li domaćinstvo pozajmljuje svoje poljoprivredne mašine drugim gazdinstvima, 25 ispitanika je odgovorilo potvrdno. Na osnovu ova 3 pitanja može se zaključiti da je važnost suseda u ovom selu velika i da 83% ispitanika ima dobre odnose sa susedima.

Kada je reč o tome ko su najugledniji ljudi u selu, mnogo ispitanika nije dalo odgovor na to pitanje. Oni koji su dali odgovore, vodili su se mišljenjem da tu titulu dodele ljudima koji su poštteni, vredni, dobri domaćini, ljudi koji nikad nikog nisu prevarili i koji su porodični ljudi. Osobine koje cene stari ljudi u selu, poklapaju se sa osobinama mlađih, najčešće su to sledeće osobine: poštenje, iskrenost, vrednoća, čist obraz. Pored ovih osobina, mlađi ljudi cene zanimljive ljude i ljude koji ih dobro savetuju.

Vera i sociopatološke pojave

Sociopatoloških pojava u selu gotovo i da nema. Poslednje ubistvo u selu je bilo pre više od 50 godina, dok je poslednje samoubistvo bilo pre 10 godina. U anketi su postavljena pitanja vezana za krađu, požar, i učešće nekog od članova domaćinstva u sudskim sporovima u poslednjih 5 godina. Nijedno od ispitivanih domaćinstva nije imalo požar na svom gazdinstvu u poslednjih 5 godina. Kada je reč o učešću u nekom od sudskih sporova, od 30 ispitanika, 3 je odgovorilo da je učestvovalo u nekom od sudskih sporova (tuča, svedočenje i saobraćajni prekršaj). Kada je reč o krađi, 10 domaćinstava je imalo neki vid krađe. Od 10 domaćinstava, 5 je odgovorilo da je reč o krađi nekih od poljoprivrednih proizvoda (krađa voća i povrća najčešće), a 4 reklo da su imali krađu kućne tehnike i opreme, dok je jednom ispitaniku bio ukraden novac.

Kada je reč o verskim pitanjima, 25 domaćinstva je odgovorilo da u crkvu odlazi povremeno, a 4 ispitanika je odgovorilo da u crkvu odlazi često. Od 30 ispitanika, 1 ispitanik je odgovorio da je nezainteresovan po pitanju vere. Odlazak u crkvu se u najvećem broju slučajeva sveo na odlazak samo povodom većih verskih praznika i nošenja kolača kada domaćinstva proslavljaju krsnu slavu.

Slika 8. Pravoslavna crkva u Parcanu

Izvor: Autori (foto arhiva)

Običaji i tradicije u selu

Tradicija i običaji u životu jednog naroda, pored jezika i religije utiču na stvaranje i očuvanje etničkog identiteta te zajednice. Najvažniji običaji u selu Marenovu jesu verski običaji: proslavljanje krsne slave, proslava Božića i Vaskrsa, krštenje deteta, a pored njih i običaji vezani za svadbu i rođenje deteta.

Jedan od običaja koji je autentičan za selo Marenovo i susedna sela jeste tradicionalna „krađa“ kapija uoči Đurđevdana.

Dan uoči Đurđevdana, kapije se ukrašavaju grančicama graba, lipe, cvetom jorgovanom, pri čemu je grab neizostavan. Pored odlaska u šumu i sakupljanja grančica graba, sakupljaju se i mnoge druge travke, kojima je prema tradiciji dobro okupati decu. Takođe, muškraci pronalaze travke koje se lepe i kače ih na svoju garderobu uz verovanje da će se na taj način devojke tokom godine „lepiti“ za njih, dok devojke prave vence od trave i cveća. Običaj je da se u selu mladi momci okupljaju 5. maja, veče uoči Đurđevdana, i „skidaju“ kapije onim domaćinima koji imaju ćerku za udaju. Obično se kapije sakriju od domaćina, odnesu dalje od dvorišta, bace u travu i sl.

Zaključak

Selo Marenovo se nalazi u opštini Varvarin, smešteno je u centralnoj Srbiji i pripada Rasinskom okrugu. U Marenovu nema mnogo značajnih institucija, međutim, blizina susednih sela i institucija koje se u njima nalaze čine da meštani ovog sela imaju normalne uslove za život. Takođe, selo ima odličnu saobraćajnu povezanost sa gradom što dosta olakšava život ljudi u ovim krajevima.

Na osnovu istraživanja koje je sprovedeno ustanovljeno je da su odnosi u porodici dosta dobri, da je važnost suseda u ovom selu velika i da 83% ispitanika ima dobre odnose sa susedima. Običaji, tradicija i moralne vrednosti u ovom selu su sačuvane, a sociopatoloških problema gotovo i da nema.

Najveći problem sa kojim se suočava selo Marenovo jeste depopulacija stanovništva. O depopulaciji stanovništva najbolje govori činjenica da je u poslednjih 10 godina na selu rodjeno svega 11 dece, dok je 50 ljudi preminulo. U selu je u poslednjih 10 godina 12 kuća ugašeno, dok je 9 kuća sa 2 i manje člana, nakon čije smrti niko neće nastaviti život na tim domaćinstvima.

Demografska struktura sela bi se znatno poboljšala ženidbrom stasalih momaka. U selu je trenutno 17 neoženjenih momaka preko 25 godina, računajući i momke koji su na radu u inostranstvu, i 6 devojaka stasalih za udaju. Glavni razlog depopulacije stanovništva je odlazak ljudi u grad i inostranstvo.

Veliku ulogu u rešavanju ovog problema mora preuzeti zemlja Srbija i Ministarstvo poljoprivrede koje bi mladima u selu omogućilo da od svog rada u poljoprivredi imaju pristojan život, kako bi ostali na svojim imanjima i tu zasnovali svoje porodice.

Literatura

1. Jelić S., Živković D. (2020). *Uloga visokoobrazovnih kadrova i novih tehnologija u razvoju sela i društva*, Seoska područja u postsocijalističkoj transformaciji, Zavod za proučavanje sela Beograd, Beograd
2. Mitrović M. (1998): *Sociologija sela*, Sociološko društvo Srbije, Beograd

3. Popis stanovništva, domaćinstva i stanova u Republici Srbiji (2011): *Prvi rezultati*, Republički zavod za statistiku, Beograd
4. Šljukić S., Janković D. (2015). *Selo u sociološkom ogledalu*, Mediteran Publishing, Novi Sad
5. Živković D. (2018). *Selo i seljaštvo*, Zbornik radova sa naučnog skupa „Selo i poljoprivreda”, Bjeljina
6. <https://geosrbija.rs/> (Pristupljeno: 1.03.2022.)
7. <https://sr.wikipedia.org> (Pristupljeno: 14.03.2022.)
8. http://ae.polj.uns.ac.rs/wp-content/uploads/2020/03/SOCIOLOGIJA-biotehnicki-smerovi_2020_21.pdf (pristupljeno: 2.04.2022.)

LIFE AND WORK OF PEOPLE IN THE VILLAGE OF MARENOVO

Vladimir Zdravković¹, Sreten Jelić², Dejana Vučković³

Abstract

This work points out the most significant determinants of the village of Marenovo, which belongs to the municipality of Varvarin. The subject of this work is the research of traditional and contemporary events in the village of Marenovo. The aim of the work is to investigate the development of the village, the culture of the people in the village, get acquainted with the traditions and customs, determine the mentality of the people and understand what the future of the inhabitants of this village is. Several scientific methods were used in the work: the method of description, with tabular and graphical presentation of the described phenomena, the survey method, the interview method and the induction method. Thirty households participated in the survey, in the period from 6.3.2022. until 31.3.2022. The obtained data were processed and analyzed in the IBM SPSS Statistics program. Based on the research conducted, the following was established: the inhabitants of this village have normal living conditions, the relationship with the neighbors in the village is very important, there are no sociopathological phenomena in the village and moral values and traditions have been preserved in the village. The problem that the village of Marenovo is facing is the depopulation due to the migration of locals to the city and abroad.

Key words: Village, Tradition, Development.

¹Vladimir Zdravković, Teaching associate, University of Belgrade, Faculty of Agriculture, Nemanjina 6, 11080 Belgrade, Serbia, E-mail: vzdravkovic@agrif.bg.ac.rs

²Sreten Jelić, PhD, Full professor, University of Belgrade, Faculty of Agriculture, Nemanjina 6, 11080 Belgrade, Republic of Serbia, E-mail: sjelic@agrif.bg.ac.rs

³Dejana Vučković, Teaching associate, University of Belgrade, Faculty of Agriculture, Nemanjina 6, 11080 Belgrade, Republic of Serbia, E-mail: vuckovicd@agrif.bg.ac.rs